

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG – 4100-014-03/2014
P/14/122

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P14/122– Zapewnienie bezpieczeństwa i higieny uczenia się w szkołach publicznych
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
<i>Kontroler</i>	Anna Huziej, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 91618 z dnia 12 września 2014 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Zespół Szkół numer 13, ul. Szwoleżerów 2, 66-400 Gorzów Wielkopolski, REGON: 210202971.
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Tadeusz Wierzbicki, Dyrektor Zespołu Szkół od 1 września 2011 r. [dowód: akta kontroli str. 3-4]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Kontrolą zapewnienia bezpieczeństwa i higieny uczenia się objęto Szkołę Podstawową numer 13 (dalej *Szkoła*). Wykazała ona, że na ogół wywiązano się z nałożonych obowiązków i zadań w ww. zakresie. Jednak nie wszystkim uczniom Szkoły w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014 oraz 2014/2015 zorganizowano pracę zgodnie z zasadami higieny procesu nauczania. Obowiązujące plany zajęć nie uwzględniały w pełni potrzeby równomiernego obciążenia zajęciami² w poszczególnych dniach, co dotyczyło 79,4% oddziałów (klas) objętych badaniem. W przeważającej liczbie zbadanych oddziałów zajęcia wymagające wzmożonej koncentracji były lokowane na ostatnich lekcjach (78,6%), a blokowanie tych zajęć wystąpiło w 57,1% przypadkach.

Podział uczniów na zajęciach komputerowych, języków obcych i wychowania fizycznego był dokonywany w sposób zgodny z obowiązującymi wymogami, z wyjątkiem dostosowania w roku szkolnym 2013/2014 liczebności grup na zajęciach komputerowych do liczby komputerów. W bieżącym roku szkolnym liczba uczniów na zajęciach komputerowych nie przekracza liczby stanowisk w pracowni komputerowej.

W Szkole nie zachowano w pełni zasady dotyczącej podziału uczniów klas pierwszych według roku i miesiąca urodzenia³, co w ocenie NIK, nie sprzyjało integracji w oddziale oraz realizacji podstawy programowej.

Szkoła zapewniła uczniom możliwość korzystania z biblioteki, świetlicy, urządzeń sportowych i rekreacyjnych, a także gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Wszystkim uczniom zapewniono możliwość pozostawienia w szkole części podręczników i przyborów szkolnych.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dotyczyły to czasu rozpoczęcia i/lub liczby godzin zajęć w ciągu dnia.

³ Dotyczyły to 5 z 12 utworzonych oddziałów klas pierwszych.

Sale klas I-III odpowiadały obowiązującym wymogom, a uczniowie korzystali z mebli dostosowanych do ich wzrostu. Nieprawidłowości w dostosowaniu mebli do wzrostu uczniów stwierdzono w przypadku 16,6% skontrolowanych stanowisk klas IV-VI.

Uczniowie mieli możliwość skorzystania z obiadów w szkolnej stołówce, a klasy I-III brały udział w dwóch programach żywieniowych.

Pan Dyrektor wywiązywał się z obowiązku przeprowadzania kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły. Teren Szkoły przy ul. Paderewskiego jest bezpieczny, natomiast niespełnienie części obowiązujących wymogów stwierdzono w przypadku budynku przy ul. Szwoleżerów 2.

Szkoła nie wywiązywała się w pełni z ciążących na niej obowiązków w przypadku wystąpienia wypadków uczniów, a dokumentacja w tym zakresie nie zawsze była prowadzona we właściwy sposób.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Ocena organizacji pracy uczniów szkoły podstawowej

Opis stanu
faktycznego

1.1. W skład Zespołu Szkół numer 13 w Gorzowie Wielkopolskim wchodzi: oddział przedszkolny, Szkoła Podstawowa numer 13 i Gimnazjum numer 13.

[dowód: akta kontroli str. 37-39]

Uczniowie Szkoły pobierają naukę w dwóch budynkach (ul. Szwoleżerów klasy IV-VI i ul. Paderewskiego klasy I-III).

[dowód: akta kontroli str. 32, 77]

W Szkole, według stanu na dzień rozpoczęcia lat szkolnych: 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015:

- liczba uczniów wynosiła odpowiednio: 956, 998 i 1075,
- łączna liczba klas wyniosła odpowiednio 39, 40 i 45⁴,
- liczba dzieci w klasach poziomu I-III, w latach szkolnych 2012/2013 i 2013/2014 oraz II i III w roku 2014/2015 wahała się odpowiednio od 18 do 28, tj. z wyjątkiem dwóch klas, nie przekraczała liczby (26 osób) zalecanej w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół⁵ (dalej *rozporządzenie w sprawie podstawy programowej*). Przekroczenie zalecanej liczby uczniów odpowiednio o dwie i jedną osobę wystąpiło w jednej klasie II w roku szkolnym 2012/2013 i jednej klasie III w roku szkolnym 2013/2014. Wynikało to z faktu umieszczenia dwóch dziewczynek, zapisanych do szkoły z dniem 1 września 2012 r. w oddziale klasy II, w której liczba chłopców (17) zdecydowanie przekraczała liczbę dziewczynek (9), w kolejnym roku szkolnym do 26 osobowej klasy dopisano uczennicę, która zmieniła szkołę. W roku szkolnym 2014/2015 liczba uczniów w klasach I wynosiła od 18-23, tj. nie przekraczała określonej w art. 61 ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty⁶ (dalej: *ustawa o systemie oświaty*).
- liczba uczniów w poszczególnych klasach poziomu IV-VI w badanych latach wynosiła, odpowiednio: 15-30, 17-31 i 16-31.

[dowód: akta kontroli str. 5-7, 24-29]

⁴ Klasa I - siedem, dziewięć i dwanaście; II klasa – osiem, siedem i dziewięć, III klasa – siedem, osiem i siedem, IV klasa – pięć, pięć i siedem, V klasa – sześć, pięć i pięć i VI klasa – sześć, sześć i pięć.

⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 977 ze zm.

⁶ Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.

1.2. Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (...)⁷, w roku szk. 2014/2015 podziału uczniów klasy I publicznej szkoły podstawowej na oddziały dokonuje się według roku i miesiąca urodzenia, poczynając od uczniów najmłodszych (odstąpienie od tej zasady jest możliwe w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek rodziców).

W roku szkolnym 2014/2015 w Szkole utworzono 12 oddziałów klas pierwszych (w tym jeden oddział integracyjny), w których było łącznie 254 uczniów, z czego: w klasie integracyjnej było 20 uczniów, 11 zostało przypisanych do konkretnych oddziałów na pisemny wniosek rodziców, a troje dzieci powtarzało klasę.

Analiza wieku pozostałych 220 pierwszoklasistów wykazała, że w poszczególnych klasach uczyły się dzieci urodzone w miesiącach⁸: I a - marzec i kwiecień 2008 r.; I b – czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień i grudzień 2008 r.; I d – styczeń, luty, marzec 2008 r.; I e – marzec, listopad i grudzień 2007 r.; styczeń i czerwiec 2008 r.; I f – sierpień, wrzesień i październik 2007 r.; I g – kwiecień, maj i czerwiec 2008 r.; I h – marzec, kwiecień, maj, lipiec i wrzesień 2007 r.; I i – marzec, maj, czerwiec, lipiec i sierpień 2007 r.; I j - wrzesień, październik i listopad 2007 r.; I k – marzec, czerwiec, lipiec, sierpień i grudzień 2007 r.; I l – styczeń, luty, marzec, kwiecień 2007 r.

[dowód: akta kontroli str. 5-7, 258]

1.3. W latach szkolnych 2012/2013-2014/2015 w przypadku 14 spośród 68 objętych badaniem oddziałów zapewniono równomierność obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia⁹.

W klasach IV-VI przedmioty, na których dominuje długotrwała koncentracja i praca statyczna (matematyka, przyroda) w przypadku 6 z 28 badanych oddziałów nie zostały ulokowane na ostatnich zajęciach w ciągu dnia, a w przypadku 12 z 28 oddziałów przedmioty te nie występowały bezpośrednio jeden po drugim.

Nie stwierdzono występowania dni, w których występowała kumulacja przedmiotów wymagających zwiększonej koncentracji oraz dni, w których występowały wyłącznie przedmioty „łatwe”.

[dowód: akta kontroli str. 279-295]

W klasach I-III, we wszystkich badanych latach, najkrótsza przerwa między zajęciami – pięć minut - występowała po pierwszej oraz szóstej i siódmej godzinie lekcyjnej¹⁰, a najdłuższa przerwa – 15 minut – była po czwartej i piątej lekcji.

W klasach IV-VI (w roku szkolnym 2012/2013 i 2014/2015 oraz II semestrze roku szkolnego 2013/2014) najkrótsza przerwa między zajęciami – pięć minut - występowała po pierwszej i szóstej godzinie lekcyjnej, a najdłuższa przerwa – 20 minut - została ulokowana po piątej godzinie lekcyjnej. W I semestrze roku szkolnego 2013/2014 najkrótsza przerwa między zajęciami – 5 minut – występowała po pierwszej i szóstej godzinie lekcyjnej, a najdłuższa przerwa – 15 minut – była po czwartej i piątej godzinie lekcyjnej.

[dowód: akta kontroli str. 165-197, 317-318]

⁷ Dz. U. z 2013 r., poz. 1265.

⁸ Wyszczególnienie liczby uczniów według kwartału urodzenia w poszczególnych klasach: I a (2008 r.: I kwartał - 10; II kwartał - 10); I b (2008 r.: II kwartał - 9, III kwartał - 8, IV kwartał - 1); 1 d (I kwartał 2008 r. - 21); 1 e (2007 r.: I kwartał - 2; IV kwartał - 14; 2008 r.: I kwartał - 4; II kwartał - 1); 1 f (2007 r.: III kwartał - 19; IV kwartał - 1); 1 g (II kwartał 2008 r. - 19); 1 h (2007 r. - I kwartał 3; II kwartał - 15; III kwartał - 2); 1 i (2007 r.: I kwartał - 1; II kwartał - 19; III kwartał - 2); 1 j (2007 r.: III kwartał - 2, IV kwartał - 17); 1 k (2007 r.: I kwartał - 1; II kwartał - 2; III kwartał - 16; IV kwartał - 1); 1 l (2007 r.: I kwartał - 20; II kwartał - 3).

⁹ Badanie w zakresie równomierności obciążenia zajęciami i ulokowania matematyki i przyrody w planie zajęć, zostało dokonane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Gorzowie Wielkopolskim, dalej PSSE, w toku kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK.

¹⁰ Szósta i siódma godzina lekcyjna występowała w przypadku uczniów, którzy rozpoczęli zajęcia później niż o 8.00.

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że dwie przerwy długości pięć minut w przypadku uczniów klas I-III to tzw. przerwy „ciche”, spędzane w klasie pod opieką nauczyciela. Trzecia przerwa pięciominutowa jest spędzana poza klasą, ale nauczyciel może ją wydłużyć już w sali lekcyjnej, przeznaczając ją na konsumpcję drugiego śniadania lub zabawę. Przerwy długości pięć minut w przypadku uczniów klas IV-VI pozwalają na wcześniejsze zakończenie zajęć, co umożliwia zorganizowanie zajęć sportowych pozalekcyjnych. Przerwy te zostały wprowadzone po pierwszej lekcji gdy uczniowie są wypoczęci i przed siódmą lekcją gdy są zmęczeni, a tym samym zależy im na wcześniejszym zakończeniu zajęć.

[dowód: akta kontroli str. 241-245]

1.4. Analiza planów zajęć, z lat 2012/2013-2014/2015, 68¹¹ oddziałów klas I-VI, pod kątem ulokowania zajęć wychowania fizycznego¹² wykazała, że:

➤ uczniowie 15 oddziałów mieli zajęcia wychowania fizycznego zawsze na ostatniej godzinie lekcyjnej,

➤ w przypadku 53 oddziałów zajęcia wychowania fizycznego ulokowano na początku lub w środku dnia. Długość przerw po tak ulokowanych zajęciach wynosiła co najmniej 10 minut w przypadku uczniów 35 oddziałów, a w przypadku 18 oddziałów stwierdzono przypadki występowania przerw długości pięć minut.

[dowód: akta kontroli str. 165-197]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że tygodniowa liczba zajęć wychowania fizycznego w tak dużej Szkole uniemożliwia zapewnienie wszystkim uczniom co najmniej dziesięciominutowych minutowych przerw po zajęciach wychowania fizycznego. Zajęcia wychowania fizycznego, po których występuje pięciominutowa przerwa kończą się pięć minut przed dzwonkiem, aby stworzyć uczniom warunki do właściwego przygotowania się do dalszych zajęć.

[dowód: akta kontroli str. 220-223]

1.5. W latach szkolnych 2012/2013–2014/2015 w Szkole dokonywano podziału klas na grupy na zajęciach językowych, komputerowych i wychowania fizycznego według zasad określonych w § 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych¹³, dalej rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania (i § 6 rozporządzenia w tej samej sprawie z 2002 r.¹⁴), z wyjątkiem dostosowania liczebności grup w roku 2013/2014 na zajęciach komputerowych do liczby komputerów.

[dowód: akta kontroli str. 259-268]

W roku szkolnym 2013/2014 zajęcia komputerowe były prowadzone dla 424 uczniów, podzielonych na 29 grup. W przypadku jednej grupy, stosownie do wymogów § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia (z 2012 r.) w sprawie ramowych planów nauczania, liczba stanowisk komputerowych odpowiadała liczbie uczniów.

[dowód: akta kontroli str. 263-264, 269]

W roku szkolnym 2014/2015 liczba uczniów w grupach na obowiązkowych zajęciach komputerowych nie przekraczała liczby stanowisk komputerowych w pracowni komputerowej, co było zgodne z wyżej powołanym przepisem.

[dowód: akta kontroli str. 162, 263-264]

¹¹ Analizą objęto plany zajęć 68 spośród 124 oddziałów, próba połowy klas z każdego poziomu.

¹² W przypadku uczniów klasy II były to zajęcia na basenie.

¹³ Dz. U. poz. 204, ze zm.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142 ze zm.).

Podział uczniów na grupy na zajęciach języka angielskiego był dokonywany na podstawie wyników diagnozy wstępnej, przeprowadzanej w klasach IV, w pierwszym tygodniu nauki.

[dowód: akta kontroli str. 238-240]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zasady wynikającej z przepisów art. 4 art. ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (...), dotyczącej podziału uczniów klas pierwszych według roku i miesiąca urodzenia (poczynając od dzieci najmłodszych), nie zachowano w pełni, w przypadku pięciu z 12 oddziałów klas pierwszych. W czterech oddziałach umieszczono dzieci urodzone w trzech lub czterech kwartałach tego samego roku, a w jednym oddziale były dzieci urodzone w 2007 r. i 2008 r.¹⁵

[dowód: akta kontroli str. 258]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że klasy pierwsze zostały utworzone w lipcu. Odstępstwa od zasady podziału uczniów na klasy według roku i miesiąca urodzenia dotyczyły uczniów późno zgłoszonych do szkoły (tj. w sierpniu, a podziału na klasy dokonano w lipcu), a ponadto uwzględniano indywidualne prośby rodziców o przydział dziecka do danego oddziału, również składane w formie ustnej.

[dowód: akta kontroli str. 255-257]

Zdaniem NIK – jak wyżej wskazano – podział uczniów bez zachowania zasady określonej w art. 4 ww. ustawy możliwy jest tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach, i to na wniosek rodziców. Ze względu na wyjątkowy charakter odstępstwa od powyższej zasady, każdy indywidualny przypadek powinien być odpowiednio wykazany i uzasadniony, a za szczególną sytuację nie może być uznana okoliczność zapisania dzieci do szkoły w sierpniu, podczas gdy listy klas zostały stworzone w lipcu.

Celem ustawodawcy¹⁶ przy wprowadzaniu daty urodzenia (wieku) jako kryterium podziału uczniów do klas I w powiązaniu z ograniczeniem liczebności oddziałów klas I-III publicznej szkoły podstawowej, było przede wszystkim zapewnienie młodszym uczniom lepszej integracji w oddziale oraz lepszych warunków realizowania podstawy programowej kształcenia ogólnego.

2. Nie wszystkim uczniom w latach szkolnych 2012/2013-2014/2015 zapewniono higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez Szkołę, wymagane przepisem § 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach¹⁷ (dalej *rozporządzenie w sprawie bezpieczeństwa i higieny*). Spośród 28 oddziałów klas IV-VI objętych badaniem, ulokowanie zajęć na których dominuje długotrwała koncentracja i praca statystyczna (matematyka, przyroda) na ostatnich godzinach lekcyjnych wystąpiło w przypadku 22 oddziałów, a łączenie tego typu zajęć w bloki w 16 oddziałach.

[dowód: akta kontroli str. 279-295]

¹⁵ Klasa I b dzieci urodzone w 2008 r.: II kwartał - 9, III kwartał - 8, IV kwartał - 1;
klasa I e dzieci urodzone w 2007 r.: I kwartał - 1; IV kwartał - 14; 2008 r.: I kwartał - 4; II kwartał - 1;
klasa I h dzieci urodzone w 2007 r. - I kwartał 3; II kwartał - 15; III kwartał - 2;
klasa I i dzieci urodzone w 2007 r.: I kwartał - 1; II kwartał - 19; III kwartał - 2;
klasa I k dzieci urodzone w 2007 r.: I kwartał - 1; II kwartał - 2; III kwartał - 16; IV kwartał - 1.

¹⁶ Wskazaniem w uzasadnieniu do projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty w pkt III „Określenie sposobu dokonywania podziału uczniów na oddziały w klasach I-III publicznej szkoły podstawowej w okresie przejściowym, tj. w latach szkolnych 2014/2015-2017/2018”.

¹⁷ Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 ze zm.

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że wynikało to z ograniczonej liczby sal lekcyjnych w stosunku do liczby oddziałów.

[dowód: akta kontroli str. 241-245]

3. Obowiązujące w latach szkolnych 2012/2013-2014/2015 plany zajęć dydaktyczno-wychowawczych nie w pełnym zakresie uwzględniały potrzebę równomiernego obciążania zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia¹⁸, do czego zobowiązywał przepis § 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Nierównomierność dotyczyła zarówno czasu rozpoczęcia zajęć¹⁹, jak również liczby lekcji w poszczególnych dniach tygodnia²⁰. Powyższe wystąpiło w przypadku 54 spośród 68 zbadanych oddziałów.

[dowód: akta kontroli str. 279-295]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że wynikało to z ograniczonej liczby sal lekcyjnych w stosunku do liczby oddziałów.

[dowód: akta kontroli str. 241-245]

4. W roku szkolnym 2013/2014 na zajęciach komputerowych, w przypadku 28 spośród 29 grup liczba uczniów przekraczała liczbę stanowisk komputerowych, co było niezgodne z przepisem § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia (z 2012 r.) w sprawie ramowych planów nauczania. Przekroczenie wynosiło od 1 do 15 uczniów. W zajęciach tych uczestniczyło 424 uczniów, z których 188 (44,3%) nie miało zapewnionego indywidualnego dostępu do komputera.

[dowód: akta kontroli str. 263-264]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że przyczyną powyższego był brak środków finansowych na zakup sprzętu komputerowego. O sytuacji tej wielokrotnie był informowany w formie ustnej Wydział Edukacji na spotkaniach kolegium dyrektorów szkół podstawowych i gimnazjum.

[dowód: akta kontroli str. 271-273]

Uwaga dotycząca badanej działalności

Długość przerw powinna umożliwić uczniom krótki odpoczynek, załatwienie potrzeb fizjologicznych, przejście do innej sali, a także zachowanie higieny osobistej (zwłaszcza w przypadku przerw po zajęciach wychowania fizycznego). W związku z powyższym, w ocenie NIK, zasadne byłoby wprowadzenie w klasach IV-VI przerw długości co najmniej dziesięć minut.

Ocena częściowa

Nie wszystkim uczniom zorganizowano pracę zgodnie z zasadami higieny procesu nauczania. Obowiązujące plany zajęć w 79,4% zbadanych oddziałów nie w pełnym zakresie uwzględniały potrzebę równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach. W przeważającej liczbie zbadanych oddziałów (78,6%) zajęcia wymagające wzmożonej koncentracji były lokowane na ostatnich lekcjach, a blokowanie takich zajęć wystąpiło w 57,1% oddziałów.

Zasada dotycząca lokowania uczniów klas pierwszych w poszczególnych oddziałach według kryterium daty urodzenia nie została zastosowana we wszystkich przypadkach.

¹⁸ Ustalenie dokonane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Gorzowie Wielkopolskim w kontroli realizowanej na zlecenie NIK.

¹⁹ Rozpoczęcie zajęć w poszczególnych dniach tygodnia z różnicą czasową wynoszącą dwie godziny i więcej wystąpiło w 47 oddziałach.

²⁰ Różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia wynosząca dwie godziny i więcej wystąpiło w 41 oddziałach.

2. Ocena zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pobytu uczniów w szkole

2.1. Statut Szkoły określał warunki pobytu w szkole zapewniające uczniom bezpieczeństwo oraz zakres zadań nauczycieli związanych z zapewnieniem uczniom bezpieczeństwa w trakcie zajęć organizowanych przez Szkołę, co było zgodne z § 11 załącznika numer 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół²¹ (dalej rozporządzenie w sprawie ramowych statutów). W statucie, w ww. zakresie określono m.in.:

- zasady zapewnienia bezpiecznego pobytu uczniów w szkole (m.in. nadzór nad tym kto wchodzi na teren szkoły);
- procedury postępowania w przypadku zagrożenia;
- podstawowe zasady bezpieczeństwa uczniów (m.in. wyposażenie pomieszczeń szkoły w apteczki, przeszkolenie nauczycieli, w szczególności prowadzących zajęcia wychowania fizycznego w zakresie pierwszej pomocy);
- podstawowe zasady bezpieczeństwa w sali gimnastycznej, na pływalni i boisku szkolnym (m.in. obowiązki nauczyciela i wymagania w zakresie stanu technicznego urządzeń).

[dowód: akta kontroli str. 37-46]

Ponadto w Szkole:

- powołano koordynatora do spraw bezpieczeństwa²²;
- obowiązywał: regulamin pełnienia dyżurów nauczycieli w czasie przerw (określający zasady sprawowania dyżurów i obowiązki nauczycieli dyżurujących) oraz procedury postępowania w trudnych sytuacjach²³.

[dowód: akta kontroli str. 47-57]

2.2. Uczniom zapewniono możliwość korzystania z biblioteki, co było zgodne z przepisem art. 67 ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty. W budynku przy ul. Szwoleżerów funkcjonuje biblioteka szkolna²⁴ wraz z czytelnią i Multimedialnym Centrum Informacji, natomiast w budynku przy ul. Paderewskiego działa punkt biblioteczny dla uczniów klas I-III. Biblioteka i punkt biblioteczny czynne są codziennie²⁵.

[dowód: akta kontroli str. 23, 37-46, 77]

2.3. Uczniom zapewniono możliwość korzystania z zespołu urządzeń sportowych i rekreacyjnych²⁶. W miejscach wyznaczonych do uprawiania ćwiczeń fizycznych, gier i zabaw umieszczono, stosownie do przepisu § 31 ust. 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, tablice informacyjne określające zasady bezpiecznego

²¹ Dz. U. z 2001 r., Nr 61, poz. 624 ze zm.

²² Do zadań koordynatora należało m.in. popularyzowanie zasad bezpieczeństwa wśród uczniów, prowadzenie stałego monitoringu bezpieczeństwa szkoły i uczniów, rozpoznawanie potencjalnych zagrożeń w szkole.

²³ Określające m.in. sposób postępowania w przypadku zachowań agresywnych oraz w sytuacjach m.in. posiadania narkotyków przez uczniów, przebywania na terenie szkoły uczniów znajdujących się pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

²⁴ Biblioteka wspólna dla uczniów Szkoły Podstawowej i Gimnazjum.

²⁵ Biblioteka jest czynna codziennie (od poniedziałku do czwartku w godzinach od 8-15, a w piątki od 8 do 14.20). Punkt biblioteczny jest czynny (w poniedziałki, wtorki i czwartki od godziny 8 do 14; środy od 8-12; a w piątki od 8 do 15).

²⁶ Budynek przy ul. Paderewskiego 2, w którym uczą się klasy I-III: 2 salki zajęć korekcyjnych wykorzystywane do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego - w tym jedna wyposażona w pomoce zakupione w ramach rządowego programu „Radosna szkoła” oraz plac zabaw wyposażony w ramach ww. programu. Budynek przy ul. Szwoleżerów 2 (pion IV-VI) – 2 sale gimnastyczne, salka korekcyjna, mała salka gimnastyczna, pracownia wad postawy, kompleks sportowy ORLIK 2012 (boisko do piłki nożnej i boisko wielofunkcyjne) oraz bieżnia 4-torowa i skocznia do skoku w dal.

użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego, za wyjątkiem pracowni wad postawy, bieżni 4-torowej i skoczni do skoku w dal.

[dowód: akta kontroli str. 214-218]

2.4. W Szkole funkcjonowały dwie świetlice (w budynku przy ul. Paderewskiego czynna w godzinach od 7 do 16.30 oraz w budynku przy ul. Szwoleżerów czynna od godziny 7.00 do godziny 14.30).

[dowód: akta kontroli str. 198-200, 323, 346]

Świetlica w budynku przy ul. Paderewskiego ma powierzchnię²⁷ 95,9 m², natomiast w budynku przy ul. Szwoleżerów 116,35 m². W świetlicach znajdowało się zarówno wyposażenie edukacyjne jak i zabawki (gry, puzzle, klocki).

[dowód: akta kontroli str. 201-207]

W czasie dokonywania oględzin liczba dzieci przypadających na jednego wychowawcę w obu świetlicach odpowiadała wymogom określonym w § 7 ust. 2 załącznika numer 2 do rozporządzenia w sprawie ramowych statutów. Z uczniami prowadzone były zajęcia edukacyjne. Dzieci przebywające w świetlicy, w miarę potrzeb, mają możliwość napicia się herbaty.

[dowód: akta kontroli str. 201-207, 214-218]

Liczba wniosków o przyjęcie do świetlicy (w budynku przy ul. Paderewskiego 5) złożonych przez rodziców uczniów klas I-III i liczba uczniów przyjętych przedstawiała się następująco:

- rok szkolny 2012/2013 i 2013/2014 wszystkie wnioski o przyjęcie dziecka do świetlicy zostały rozpatrzone pozytywnie²⁸,
- w roku szkolnym 2014/2015 rozpatrzono pozytywnie 267 spośród 270 złożonych wniosków o przyjęcie do świetlicy. Troje dzieci nie zostało przyjętych do świetlicy z uwagi na niespełnianie wymogów formalnych (brak zatrudnienia rodziców).

[dowód: akta kontroli str. 58-60, 163-164]

Świetlica w budynku przy ul. Szwoleżerów jest prowadzona w systemie otwartym.

Kierownik świetlicy wyjaśniła, że *może z niej skorzystać, bez zapisów każde dziecko, które tego potrzebuje. W świetlicy tej nie ma konieczności wprowadzania zapisów, ponieważ korzysta z niej stosunkowo niewielka liczba uczniów.*

[dowód: akta kontroli str. 246]

2.5. Powierzchnia sal lekcyjnych²⁹ przypadająca na jednego ucznia klas I-III wynosiła od 2,3 do 3,6 m², a na ucznia klas IV-VI wynosiła od 0,9 do 2,4 m².

[dowód: akta kontroli str.201-207, 214-218]

2.6. Zgodnie z art. 67a ustawy o systemie oświaty w świetlicy budynku przy ul. Szwoleżerów zorganizowano stołówkę, w której wydawane są jednodaniowe obiady dla uczniów, przygotowane przez firmę cateringową. Stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń, w których wydawane są posiłki nie budził zastrzeżeń³⁰.

²⁷ W tym świetlica 72,8 m²; zaplecze – wykorzystane do nauki gry w szachy - 23,10 m².

²⁸ Rok szkolny 2012/2013 – 240 wniosków; rok szkolny 2014/2015 – 269 wniosków.

²⁹ W przypadku klas I – III podano powierzchnie sal, w których uczniowie mieli zajęcia edukacji wczesnoszkolnej. W przypadku klas IV-VI uwzględniono powierzchnię sal lekcyjnych przypisanych do wychowawców klas lub sale lekcyjne, w których klasa odbywała lekcje wychowawcze. Powierzchnię przypadającą na jednego ucznia określono dla tych klas, których plany zajęć z roku szkolnego 2014/2015 objęto badaniem w toku kontroli.

³⁰ Ustalenia kontroli przeprowadzone na zlecenie NIK przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Gorzowie Wielkopolskim.

Posiłki dla wszystkich uczniów Szkoły są wydawane w budynku przy ul. Szwoleżerów. W roku szkolnym 2012/2013 posiłki dla wszystkich uczniów Szkoły były wydawane w tym samym czasie. Począwszy od roku szkolnego 2013/2014 wyodrębniono godziny wydawania posiłków dla uczniów klas I-III.

[dowód: akta kontroli str. 78-85, 214-218, 296-305]

W latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015 uczniowie klas I-III, za zgodą rodziców, brali udział w następujących programach żywieniowych: „Dopłaty do spożycia mleka i przetworów mlecznych w placówkach oświatowych” oraz „Owoce w szkole³¹”.

[dowód: akta kontroli str. 86, 324]

W budynku przy ul. Szwoleżerów funkcjonował sklepik szkolny³², w którym możliwy był zakup artykułów spożywczych. Według stanu na dzień oględzin, w sklepiku dostępna była zarówno tzw. zdrowa żywność: (kanapki, woda, soki) jak i słodczyce, hot dogi oraz słodkie gazowane napoje.

[dowód: akta kontroli str. 208-213, 219]

W umowie zawartej z najemcą lokalu³³ przeznaczonego na prowadzenie sklepiku zawarto zapis, że najemca może prowadzić sprzedaż artykułów spożywczych z zachowaniem zasad zdrowego odżywiania się. Zakazuje się m.in. sprzedaży napojów w puszkach, napojów gazowanych.

[dowód: akta kontroli str. 208-213, 219]

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że nie wiedział o sprzedaży w sklepiku produktów zakazanych umową. W dniu 31 października br. przeprowadzono rozmowę z najemcą sklepiku i wyznaczono termin (30 listopada 2014 r.) na wycofanie produktów niezalecanych. W przypadku niewywiązania się z powyższego umowa najmu zostanie rozwiązana.

[dowód: akta kontroli str. 241-245]

W żadnym z budynków Szkoły nie ma automatów z żywnością.

[dowód: akta kontroli str. 201-207, 214-218]

2.7. Dzieci z klas I-III uczą się w odrębnym budynku, położonym przy ul. Paderewskiego, z którego nie korzystają uczniowie innych klas. Sale lekcyjne składają się z części edukacyjnej (wyposażonej w tablicę, stoliki, krzeselka i różnego rodzaju pomoce dydaktyczne np. zegar demonstracyjny, magnetofon, zestawy do nauki czytania, liczydła, mapy, liczmany) oraz części rekreacyjnej (wyposażonej m. in. w dywany, maty, gry, klocki)³⁴. Zajęcia komputerowe uczniowie klas I-III realizowali w pracowni komputerowej.

[dowód: akta kontroli str. 201-207, 77]

2.8. W budynku Szkoły znajdującym się przy ul. Szwoleżerów (pion IV-VI) nie zorganizowano szatni, natomiast wszyscy uczniowie mieli możliwość korzystania z szafek³⁵ umożliwiających przechowywanie zarówno części podręczników i przyborów szkolnych jak i odzieży.

[dowód: akta kontroli str. 8, 9-11, 15-22]

³¹ Od roku 2014/015 program nosi nazwę „Owoce i warzywa w szkole”.

³² Sklepik był prowadzony przez najemcę na podstawie umowy z dnia 1 września 2010 r. (zawartej do 31.08.2013 r.) i umowy z dnia 30.08.2013 r. (zawartej do 31.08.2016 r.).

³³ Zawartej 30.08.2013 r.

³⁴ Ponadto w Szkole znajdują się „magazyny”, z których nauczyciele mogą wypożyczać, w miarę potrzeb, pomoce dydaktyczne i przedmioty do rekreacji.

³⁵ Szafki zostały zakupione przez Komitet Rodzicielski i przekazane nieodpłatnie Szkole.

W budynku Szkoły znajdującym się przy ul. Paderewskiego (pion klas I-III) wyodrębniono szatnię w piwnicy dla dzieci przebywających w świetlicy oraz uczniów dziesięciu oddziałów klas pierwszych i pięciu oddziałów klas drugich. Dla pozostałych uczniów miejsce do przechowywania odzieży wierzchniej zorganizowano na zapleczu sal lekcyjnych. Uczniowie klas I-III przechowują podręczniki i przybory szkole w salach lekcyjnych, na otwartych regałach.

[dowód: akta kontroli str. 12-14]

2.9. W zakresie spełniania przez budynki Szkoły i urządzenia wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny ustalono m.in., że³⁶:

➤ budynki Szkoły są ogrodzone i oświetlone, nawierzchnia dróg i przejść jest utwardzona, a szlaki komunikacyjne wychodzące poza teren szkoły uniemożliwiają bezpośrednie wyjście na jezdnię, nawierzchnia dróg i przejść przy budynku przy ul. Paderewskiego (oraz dróg i przejść utwardzonych kostką brukową przy ul. Szwoleżerów) jest równa, co było zgodne z § 7 ust. 1 i 2 pkt 2 oraz ust. 4 wyżej powołanego rozporządzenia;

➤ stopnie schodów w obu budynkach nie są śliskie, a wolne przestrzenie między biegami schodów zabezpieczone przed zsuwaniem się, co jest zgodne z § 16 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny;

➤ bramki i kosze do gry (sale gimnastyczne i boiska przy ul. Szwoleżerów)³⁷ są zamocowane na stałe, co odpowiada wymogom § 31 ust. 4 wyżej powołanego rozporządzenia.

Stwierdzone nieprawidłowości, w zakresie spełniania wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny dotyczyły budynku przy ul. Szwoleżerów.

[dowód: akta kontroli str. 201-207, 214-218, 279-295]

2.10. Ocena dostosowania mebli edukacyjnych³⁸ wykazała, że:

➤ wszyscy uczniowie klas I-III korzystają z mebli dostosowanych do ich wzrostu,

➤ spośród 253 objętych badaniem uczniów klas IV-VI, 211 (83,4%) korzystało z krzesełek dostosowanych do ich wzrostu.

W salach dydaktycznych³⁹, w których mieli zajęcia uczniowie klas IV-VI znajdowało się 410 stolików, z których 48⁴⁰ (11,7%) posiadało certyfikaty zgodności z PN oraz 786 krzesełek, z których 64 (8,1%) posiadało stosowne certyfikaty. W salach dydaktycznych uczniów klas I-III⁴¹ znajdowało się 207 stolików, z których 157⁴² (75,8%) posiadało certyfikaty zgodności z PN oraz 414 krzesełek, z których 295 (71,3%) posiadało certyfikaty⁴³.

[dowód: akta kontroli str. 279-295]

³⁶ Ustalenia dokonane przez PSSE w toku kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK, potwierdzone oględzinami dokonanymi przez kontrolera.

³⁷ Przy ul. Paderewskiego nie występują takie urządzenia.

³⁸ Badanie przeprowadzono na zlecenie NIK przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Gorzowie Wielkopolskim, badaniem objęto 333 uczniów z 15 oddziałów klas I-III i – 333 stanowisk pracy ucznia (333 krzeselka i 189 stolików) i 253 uczniów z 10 oddziałów klas IV-VI – 278 stanowisk pracy ucznia (253 krzeselka i 89 stolików).

³⁹ Łącznie z pracowniami komputerowymi.

⁴⁰ W tej liczbie uwzględniono 16 stolików, w których wymieniono blaty.

⁴¹ Łącznie z pracowniami komputerowymi.

⁴² W tej liczbie uwzględniono 12 stolików, w których wymieniono blaty.

⁴³ Badanie w tym zakresie przeprowadzono na zlecenie NIK przez PSSE. Meble nie posiadające certyfikatów zostały zakupione przed 2002 r.

2.11. W pomieszczeniach sanitarnohigienicznych (w obu budynkach Szkoły) zapewniono ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej, co było zgodne z § 8 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

[dowód: akta kontroli str. 201-207, 214-218]

2.12. Uczniowie mają dostęp do Internetu w trzech pracowniach komputerowych⁴⁴, w których znajduje się łącznie 57 komputerów i w bibliotece, w której znajdują się cztery komputery (w budynku przy ul. Szwoleżerów). Na stanowisku nauczyciela w pracowni komputerowej (sala numer 23) zainstalowano oprogramowanie Wizualny Nadzór EDU (z bezterminową licencją)⁴⁵ umożliwiające całkowite blokowanie dostępu do Internetu dla uczniów lub do konkretnych stron i treści, co było zgodne z przepisem art. 4a ustawy o systemie oświaty.

Ponadto we wszystkich pracowniach komputerowych zainstalowano w dniu 16 i 17 października 2014 r.⁴⁶ program MOTYL⁴⁷, zabezpieczający dostęp uczniów do treści niepożądanych.

[dowód: akta kontroli str. 64-66, 162, 275-277]

Komputery znajdujące się w bibliotece nie zostały zabezpieczone przed dostępem uczniów do treści niepożądanych, wbrew przepisowi art. 4a ustawy o systemie oświaty, a komputery w pracowni numer 24 zostały zabezpieczone dopiero w dniu 16 października 2014 r.

[dowód: akta kontroli str. 23, 162]

2.13. W obu budynkach Szkoły znajdowały się gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej czynne codziennie⁴⁸.

[dowód: akta kontroli str. 33-34]

Apteczki pierwszej pomocy umieszczono w miejscach⁴⁹ wymaganych przepisem § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Apteczki znajdowały się również w innych pomieszczeniach, nie wymienionych w wyżej powołanym przepisie⁵⁰. Łącznie w ośmiu pomieszczeniach Szkoły znajdowały się apteczki, przy w czym w siedmiu z nich znajdowała się instrukcja udzielania pierwszej pomocy. Żadna z ww. apteczek w dniu oględzin nie zawierała kompletu niezbędnych środków do udzielania pierwszej pomocy, a ponadto w sześciu apteczkach stwierdzono środki medyczne, których okres ważności upłynął.

[dowód: akta kontroli str. 30-32]

Według stanu na dzień 30 września 2014 r. zajęcia w Szkole prowadziło łącznie 86 nauczycieli, w tym: 38 nauczycieli prowadzących zajęcia wychowania fizycznego⁵¹ oraz dwóch nauczycieli techniki.

⁴⁴ Budynek ul. Szwoleżerów (dwie pracownie w każdej po 16 komputerów), budynek ul. Paderewskiego (25 komputerów).

⁴⁵ Wersja 5.12. Oprogramowanie to zostało zakupione przez Komitet Rodzicielski i przekazane Szkole w drodze darowizny.

⁴⁶ W dniu 17.10.2014 r. zainstalowano program MOTYL w pracowni przy ul. Paderewskiego, w tym dniu też uruchomiono internet w tej pracowni.

⁴⁷ Wersja 12.1.0. Program został zakupiony przez Szkołę.

⁴⁸ Gabinet przy ul. Szwoleżerów był czynny codziennie w godzinach od 8 do 14.15; a gabinet przy ul. Paderewskiego był czynny w poniedziałki od godziny 10 do 15.10; środy od 9 do 15.10; a we wtorki, czwartki i piątki od godziny 8 do 15.10.

⁴⁹ Pokój nauczycielski (przy ul. Paderewskiego i Szwoleżerów); pracownia zajęć technicznych i pokój nauczycieli wychowania fizycznego (przy ul. Szwoleżerów).

⁵⁰ Sekretariat (przy ul. Paderewskiego i Szwoleżerów); oraz sala lekcyjna numer 5 i 15 przy ul. Paderewskiego.

⁵¹ Łącznie z nauczycielami edukacji wczesnoszkolnej prowadzącymi również zajęcia wychowania fizycznego.

Szkoleniem w zakresie udzielania pierwszej pomocy, wymaganym § 21 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, legitymowało się ogółem 61 z 86 nauczycieli (tj. 70,9%), w tym 33 z 38 nauczycieli prowadzących zajęcia wychowania fizycznego⁵² (86,8%) oraz obaj nauczyciele techniki.

[dowód: akta kontroli str. 87-95]

2.14. W latach szkolnych 2012/2013–20014/2015⁵³ na terenie Szkoły doszło do pięciu zdarzeń⁵⁴, zakwalifikowanych w dokumentacji Szkoły jako wypadki uczniów.

Rejestry wypadków odpowiadały wzorowi określonemu w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, ale tylko w jednym przypadku wpis był kompletny.

[dowód: akta kontroli str. 224-225]

W dwóch przypadkach powołano zespół powypadkowy, który sporządził protokół, o którym mowa w § 43 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, zawierający wszystkie wymagane informacje. W pozostałych przypadkach nie powołano zespołu powypadkowego ani nie sporządzono protokołów.

[dowód: akta kontroli str. 224-225, 237, 325-326]

W zakresie wywiązywania się przez Szkołę z obowiązkowych zawiadomień o wypadkach, o których mowa w § 41 ust. 1 ww. rozporządzenia, stwierdzono, że spośród pięciu zdarzeń:

- każdorazowo zawiadamiano pracownika BHP;
- w jednym przypadku zawiadomiono organ prowadzący i radę rodziców, przy czym zawiadomienie nastąpiło po upływie 21 dni od wypadku;
- o jednym wypadku rodzice zostali powiadomieni telefonicznie, a o dwóch wypadkach nie powiadomiono rodziców (opiekunów)⁵⁵.

[dowód: akta kontroli str. 224-225, 247]

W czterech przypadkach udzielono uczniom pierwszej pomocy, co było zgodne z przepisem § 40 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, a w jednym przypadku uczennica nie zgłosiła wypadku nauczycielowi prowadzącemu zajęcia.

[dowód: akta kontroli str. 224-225, 325-326]

Szkoła podjęła m.in. następujące działania mające na celu zapobieżenie wypadkom uczniów:

- poinstruowano pracowników o konieczności zmywania schodów i podłóg mopem dokładnie wykręconym oraz w miarę możliwości mycie podłóg po opuszczeniu budynku przez uczniów. Zakupiono również tablice ostrzegawcze „Śliska podłoga”;
- każdorazowe przypominanie zasad bezpieczeństwa w czasie wykonywania ćwiczeń oraz zachowanie szczególnej uwagi przez nauczyciela w czasie prowadzenia zajęć.

[dowód: akta kontroli str. 224-226]

2.15. W latach 2012 -2014 Dyrektor Szkoły wywiązał się z obowiązku określonego w § 3 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny, dotyczącego

⁵² W tym 25 z 29 nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, prowadzących również zajęcia wychowania fizycznego.

⁵³ Stan na 22 października 2014 r.

⁵⁴ W roku szkolnym 2012/2013 – 4; w roku szkolnym 2013/2014 – 1.

⁵⁵ W dwóch przypadkach nie było konieczności powiadomienia rodziców (jednego uczennica nie zgłosiła nauczycielowi prowadzącemu zajęcia, a drugi miał miejsce w budynku Szkoły po zajęciach – dziecko było już z opiekunem, który odbierał je po zajęciach).

przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków korzystania z obiektów należących do Szkoły.

Kontrolami tymi⁵⁶ objęto m.in. stan zewnętrzny budynku (elewacji, dachu i rynien, stolarki okiennej i oszklenia oraz stanu urządzeń odgromowych i schodów), boisko szkolne pod kątem stanu technicznego i zabezpieczenia, wnętrze budynku, w tym stan schodów i korytarzy (podłóg), oznakowanie dróg ewakuacyjnych; sale lekcyjne w zakresie stanu podłóg, oświetlenia, mebli; pomieszczenia sanitarne w zakresie ogrzewania, oświetlenia i stanu posadzki; salę gimnastyczną (pod względem stanu podłóg, zamocowania urządzeń, osłonięcia elementów wystających ze ściany).

[dowód: akta kontroli str. 109-131]

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie sformułowano żadnych zaleceń w odniesieniu do budynku, w którym odbywało się nauczanie dzieci z klas I-III (ul. Paderewskiego 5).

[dowód: akta kontroli str. 117-119, 123-125, 129-131]

Zalecenia sformułowano w odniesieniu do budynku, w którym uczyły się dzieci z klas IV-VI (ul. Szwoleżerów 2) i dotyczyły one: gruntownej naprawy elewacji, która posiada widoczne pęknięcia i ubytki tynku; gruntownej wymiany całej stolarki okiennej oraz wymiana pokrycia posadzki w kilku salach lekcyjnych (widoczne są ubytki pokrycia posadzki); wymiany podłóg na korytarzach w niektórych miejscach⁵⁷, w miarę posiadanych środków finansowych (ubytki pokrycia, wyszczerbienia).

[dowód: akta kontroli str. 109-116, 120-122, 126-128]

Zalecenia (w zakresie elewacji, wymiany okien, oraz pokrycia posadzki w salach lekcyjnych) nie zostały zrealizowane z powodu braku środków finansowych (Szkoła nie otrzymała środków na ten cel mimo składanych wniosków). Szkoła została ujęta w programie inwestycyjnym „Termomodernizacja obiektów oświatowych” i prace te są zaplanowane na 2015 r. Wymiana podłóg w salach lekcyjnych została częściowo wykonana systemem gospodarczym, a kolejne prace w tym zakresie zostaną wykonane na przełomie 2014 i 2015 r.

[dowód: akta kontroli str. 130-160]

2.16. W latach szkolnych 2012/2013-2014/2015 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gorzowie Wielkopolskim przeprowadziła w Szkole łącznie dziewięć kontroli (w tym dwie kontrole sprawdzające). W jednym przypadku wydano zalecenie uzupełnienia wyposażenia punktu wydawania posiłków. W tym samym okresie Kuratorium Oświaty przeprowadziło dwie kontrole dotyczące organizacji pracy i warunków pobytu uczniów.

Zalecenia wydane w wyniku tych kontroli zostały zrealizowane.

[dowód: akta kontroli str. 77, 251-253]

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Budynek Szkoły przy ulicy Szwoleżerów oraz teren wokół niego nie spełniał części wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny, tj.:

*Ustalone
nieprawidłowości*

⁵⁶ Przeprowadzonymi w dniach: 31.08.2012 r., 29-30.08.2013 r., 17.02.2014 r., 27 i 29.08.2014 r. (ul. Szwoleżerów 2), 04.09.2013 r., 17.02.2014 r.; 28.08.2014 r. (ul. Paderewskiego 5).

⁵⁷ Protokoły z kontroli przeprowadzonych w 2013 i 2014 roku.

- nie umieszczono tablic określających zasady bezpiecznego użytkowania urządzeń i sprzętu sportowego w przypadku bieżni (znajdującej się dookoła boiska do piłki nożnej), skoczni do skoku w dal oraz pracowni wad postawy, co było niezgodne z przepisem § 31 ust. 6 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że tablice o zasadach korzystania z bieżni ogólnej i skoku w dal były wielokrotnie niszczone. Brak regulaminu korzystania z salki wad postawy wynikał z przeoczenia. Obecnie umieszczono regulaminy korzystania z ww. urządzeń.

W wyniku oględzin dokonanych w dniu 4 listopada 2014 r. potwierdzono wywieszenie regulaminów w ww. miejscach.

[dowód: akta kontroli str. 214-218, 241-245, 250]

- nawierzchnia wokół budynku została utwardzona płytkami chodnikowymi, które miejscami były nierówne, a w salach lekcyjnych znajdujących się w piwnicy brakowało wentylacji, co było niezgodne z § 7 ust. 2 pkt 2 i § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Stwierdzono również zły stan sanitarno-higieniczny podłóg w dziewięciu salach dydaktycznych, ścian i sufitów w dwóch salach dydaktycznych. Wysokość przejść pod rurami c.o. biegnącymi w poprzek ciągów komunikacji ogólnej w piwnicy w najniższych miejscach wynosi około 1,8 m, co może powodować wystąpienie urazów wśród wysokich uczniów. Stolarka okienna jest wyeksploatowana, zniszczona, miejscami przegniła, nieuszczelniona z odpryskami farby i drewna, a większość okien nie otwiera się⁵⁸.

[dowód: akta kontroli str. 279-295]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że płyty chodnikowe zostały ułożone około 30 lat temu. Przyczyną nierówności jest również m.in. fakt, że jeździł po nich ciężki sprzęt w trakcie budowy kompleksu sportowego ORLIK. W celu wyrównania terenu należałoby zerwać dotychczasowe płyty, wyrównać teren i ułożyć kostkę z polbruk, ale jest to niemożliwe ze względu na wysokie koszty.

Z uwagi na dużą liczbę oddziałów konieczne było zaadaptowanie na sale lekcyjne wszystkich możliwych pomieszczeń, również tych, które nie posiadają wentylacji grawitacyjnej. Jedynym sposobem wentylacji było otwieranie okien w tych klasach. Jednocześnie Dyrektor wyjaśnił, że uczniowie przebywali w tych salach jedną godzinę dziennie.

Przyczyną złego stanu ścian i sufitów w salach był brak środków finansowych, a ponadto nad jedną z sal występował przeciek, który uniemożliwił wykonanie prac przez konserwatorów. Odnowienie tych sal zaplanowano w bieżącym roku szkolnym.

W odniesieniu do wysokości przejść pod rurami c.o. Dyrektor wyjaśnił, że budynek został wykonany według projektu z 1959 r., a w związku z tym nie miał wpływu na jego wykonanie. W celu zapewnienia bezpieczeństwa planowane jest oznakowanie przejść, aby zwrócić uczniom uwagę na konieczność zachowania ostrożności. Kolejnym etapem będzie osłonięcie rur piankami (zamiast trzcina, wata, itp.), co pozwoli na zwiększenie przestrzeni do ponad 190 cm.

Wyjaśnienia w zakresie stanu podłóg oraz okien przytoczono w punkcie 2.15 niniejszego protokołu kontroli.

[dowód: akta kontroli str. 130-160, 241-245]

⁵⁸ Nieprawidłowości ustalone PSSE w wyniku kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK. Stan nawierzchni został potwierdzony również podczas oględzin przeprowadzonych przez kontrolera NIK.

2. Wbrew § 9 ust. 2 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny nie wszyscy uczniowie klas IV-VI korzystali z krzeseł dostosowanych do ich wzrostu. Nieprawidłowości⁵⁹ stwierdzono w 42 spośród 253 (16,6%) krzeseł poddanych ocenie. I tak: w 21 przypadkach (50%) krzesła były o jeden rozmiar za małe, w 18 przypadkach (42,9%) o jeden rozmiar za duże, a w trzech przypadkach o dwa rozmiary za duże (7,1%).

[dowód: akta kontroli str. 279-295]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że nieprawidłowości w zakresie ergonomii wynikają z braku możliwości „przypisania” klasy do jednej sali lekcyjnej (zbyt mała liczba sal w stosunku do liczby oddziałów). W związku z tym uczniowie odbywają zajęcia w różnych gabinetach, co może powodować nieprawidłowości w dostosowaniu krzeseł do wzrostu uczniów.

[dowód: akta kontroli str. 241-245]

3. Spośród 57 komputerów z dostępem do Internetu, z których mogą korzystać uczniowie, na dzień dokonania oględzin, tj. 23 września 2014 r., cztery komputery (znajdujące się w bibliotece) nie były zabezpieczone przed dostępem uczniów do treści niepożądanych, natomiast 16 komputerów (znajdujących się w pracowni komputerowej) zostało zabezpieczonych dopiero 16 października 2014 r. Powyższe stanowiło naruszenie przepisu art. 4a ustawy o systemie oświaty.

[dowód: akta kontroli str. 23, 162]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że:

- biblioteka nie zgłaszała braku oprogramowania i dlatego był przekonany o prawidłowym zabezpieczeniu,
- odnośnie niezabezpieczenia komputerów w pracowni: wynikało to z wymiany sprzętu komputerowego w tej pracowni oraz konieczności przeinstalowania systemu operacyjnego i sformatowania dysków. Dopiero po wykonaniu tych czynności zamówiono i zainstalowano stosowne oprogramowanie.

[dowód: akta kontroli str. 67-75, 220-224]

Oprogramowanie zabezpieczające zostało zainstalowane na komputerach znajdujących się w bibliotece w dniu 26 września 2014 r.

[dowód: akta kontroli str. 76, 161]

4. Według stanu na dzień oględzin, apteczka znajdująca się w pokoju nauczycieli wychowania fizycznego nie została wyposażona w instrukcję udzielania pierwszej pomocy, a żadna z apteczek nie posiadała kompletu środków niezbędnych do udzielania pierwszej pomocy, co stanowiło naruszenie § 20 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny. Przykładowo w sześciu apteczkach⁶⁰ nie było opatrunków, a w dwóch apteczkach⁶¹ znajdowały się opatrunki, których termin ważności już upłynął. Opasek elastycznych nie było w czterech apteczkach⁶². W apteczce znajdującej się w pokoju nauczycieli wychowania fizycznego nie było maseczki do sztucznego oddychania, a termin ważności maseczek znajdujących się

⁵⁹ Ustalenia w zakresie dostosowania mebli do wymogów ergonomii i posiadanych certyfikatów zostały dokonane przez PSSE w toku kontroli przeprowadzonej na zlecenie NIK. W protokole PSSE wskazano, że ocena jest aktualna w momencie dokonywania pomiarów z uwagi na fakt, że uczniowie odbywają zajęcia w różnych gabinetach, w związku z czym w każdym gabinecie sytuacja może być inna.

⁶⁰ Pokój nauczycielski (ul. Szwoleżerów i Paderewskiego), pracownia zajęć technicznych i pokój nauczycieli wychowania fizycznego (ul. Szwoleżerów), sala lekcyjna numer 5 i 15 (ul. Paderewskiego).

⁶¹ sekretariat ul. Paderewskiego i Szwoleżerów – termin ważności opatrunków upłynął, odpowiednio, w grudniu 2013 r. i lipcu 2014 r.

⁶² Pracownia zajęć technicznych ul. Szwoleżerów, sekretariat, sala lekcyjna numer 5 i 15 przy ul. Paderewskiego.

w pokoju nauczycielskim (przy ul. Paderewskiego i Szwoleżerów) oraz sekretariacie przy ul. Paderewskiego upłynął we wrześniu 2011 r. Ponadto w apteczce znajdującej się w pracowni zajęć technicznych przy ul. Szwoleżerów stwierdzono koc termoizolacyjny i rękawiczki lateksowe, których termin ważności upłynął w czerwcu 2014 r.

[dowód: akta kontroli str. 30-32]

Z wyjaśnień Dyrektora Zespołu Szkół wynikało, że przyczyną braku kompletnego wyposażenia był zbyt późny zakup środków medycznych, tj. dopiero po rozpoczęciu roku szkolnego (23 września 2014 r.).

[dowód: akta kontroli str. 24-29]

Ponowne oględziny apteczek wykazały, że uzupełniono ich wyposażenie w komplet środków do udzielania pierwszej pomocy oraz instrukcję udzielania tej pomocy.

[dowód: akta kontroli str. 35-36]

5. Pięciu nauczycieli prowadzących zajęcia wychowania fizycznego⁶³ nie zostało przeszkolonych w zakresie udzielania pierwszej pomocy, co było niezgodne z przepisem § 21 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

[dowód: akta kontroli str. 87-95]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że wynikało to z przeoczenia spowodowanego dużą liczbą zatrudnionych nauczycieli (133 osoby).

[dowód: akta kontroli str. 96-103]

6. Rejestr wypadków nie odpowiadał wymogom określonym w rozporządzeniu w sprawie bezpieczeństwa i higieny. W czterech spośród pięciu wpisów nie wskazano środków zapobiegawczych oraz wydanych zarządzeń.

[dowód: akta kontroli str. 224-225]

Były inspektor ds. bhp⁶⁴ wyjaśnił, że w jednym przypadku brak wpisu w tej rubryce wynikał z przeoczenia, natomiast specyfika pozostałych wypadków, zdaniem inspektora, uniemożliwiła podjęcie środków zapobiegawczych.

[dowód: akta kontroli str. 227-236]

7. W trzech przypadkach nie powołano zespołu powypadkowego i nie sporządzono protokołów powypadkowych, co było niezgodne z przepisem § 43 ust. 1 i 4 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

[dowód: akta kontroli str. 224-225]

Dyrektor wyjaśnił, że nie powołał zespołów powypadkowych w związku z informacją uzyskaną od inspektora bhp o braku zainteresowania rodziców sporządzeniem protokołów powypadkowych.

[dowód: akta kontroli str. 319-322]

Były inspektor ds. bhp⁶⁵ wyjaśnił, że rodzice uczniów nie wyrazili zainteresowania sporządzeniem takiego dokumentu i nie chciał ustalać okoliczności wypadku z małoletnimi uczniami bez obecności ich rodziców

[dowód: akta kontroli str. 227-236]

⁶³ W tym czterech nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, którzy prowadzili również zajęcia wychowania fizycznego.

⁶⁴ Do obowiązków inspektora należało m.in. prowadzenie ewidencji wypadków uczniów.

⁶⁵ Do obowiązków inspektora należało m.in. przewodniczenie zespołowi ustalającemu okoliczności wypadków.

Zdaniem NIK udział rodziców nie jest konieczny do sporządzenia protokołu. Okoliczności wypadku można ustalić z nauczycielem opiekującym się uczniem w trakcie zdarzenia.

8. O czterech spośród pięciu zdarzeń zakwalifikowanych jako wypadki uczniów nie zawiadomiono społecznego inspektora pracy, rady rodziców ani organu prowadzącego, a o jednym wypadku organ prowadzący i rada rodziców został zawiadomiony dopiero po upływie 21 dni od wypadku. O dwóch spośród pięciu wypadków nie powiadomiono rodziców/opiekunów. Powyższe było niezgodne z § 41 ust. 1 pkt 1, 3, 4 i 5 rozporządzenia w sprawie bezpieczeństwa i higieny.

[dowód: akta kontroli str. 224-225]

Dyrektor Zespołu Szkół wyjaśnił, że brak powiadomień rady rodziców, organu prowadzącego i społecznego inspektora pracy wynikał z niedopatrzania i przekonania, że organy te powiadomił inspektor ds. bhp.

[dowód: akta kontroli str. 319-322, 343-346]

Odnosnie braku powiadomień rodziców w jednym przypadku nauczyciel prowadzący zajęcia wyjaśnił, że po przyłożeniu okładu uczennica kontynuowała zajęcia, natomiast w drugim przypadku nauczyciel wskazał, że skierował ucznia do pielęgniarki, która miała podjąć decyzję o ewentualnym zawiadomieniu rodziców.

[dowód: akta kontroli str. 248-249]

9. W Szkole wprowadzono procedurę postępowania w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia. Zgodnie z ww. procedurą pracownik Szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia, niezwłocznie zawiadamia o tym zdarzeniu dyrektora szkoły, a następnie sporządza dokument „Zgłoszenie wypadku ucznia”.

[dowód: akta kontroli str. 227-236]

W jednym przypadku nauczyciel wychowania fizycznego na zajęciach, którego doszło do wypadku nie sporządził ww. dokumentu. W jednym przypadku dokument ten został sporządzony, przez nauczyciela, 18 dnia od wypadku.

[dowód: akta kontroli str. 337-342]

Przyczyną późnego sporządzenia dokumentu zgłoszenie wypadku było przeoczenie. Nie sporządzenie dokumentu wynikało z faktu, że w ocenie nauczyciela zdarzenie to nie było wypadkiem.

[dowód: akta kontroli str. 247, 249]

*Uwaga dotycząca
badanej działalności*

Zawarcie w umowie najmu lokalu na prowadzenie sklepiku szkolnego klauzuli zakazującej oferowania niezdrowych produktów żywnościowych stanowiło przykład dobrej praktyki. Zasadnym jednak byłoby dokonywanie bieżących kontroli wywiązywania się przez wynajmującego z obowiązku zapewnienia w asortymencie sklepiku jedynie zdrowej żywności.

Ocena częściowa

Warunki pobytu uczniów w budynku przy ul. Paderewskiego były w pełni bezpieczne i higieniczne, natomiast teren i budynek Szkoły przy ul. Szwoleżerów nie spełnia części obowiązujących wymogów.

Szkoła nie wywiązywała z części ciążących na niej obowiązków w przypadku wystąpienia wypadków uczniów, a dokumentacja nie zawsze była prowadzona we właściwy sposób.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁶, wnosi o:

1. Stosowanie zasady określonej w art. 4 ustawy z dnia 30 sierpnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty (...) ⁶⁷ podczas podziału uczniów do klas pierwszych.
2. Dostosowanie planu zajęć dydaktyczno-wychowawczych, w możliwie najpełniejszy sposób, do zasad higieny pracy umysłowej.
3. Prawidłową realizację obowiązków w sytuacjach wypadków, w tym dotyczących zawiadomień o wypadkach oraz prowadzenia dokumentacji powypadkowej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków
i wykorzystania uwag*

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych i wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 2 grudnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontroler
Anna Huziej
specjalista kontroli państwowej

Wicedyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis

⁶⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

⁶⁷ Dz. U. z 2013 r., poz. 1265.